

Beroepscompetentieprofiel Optometrist

Juli 2020

Colofon

Beroepscompetentieprofiel Optometrist
Juli 2020

© Copyright 2020

Optometristen Vereniging Nederland
Voorveste 2
3992 DC Houten
Tel: 088-0771165
Website: www.optometrie.nl
E-mail: info@optometrie.nl

Alle rechten voorbehouden.

De tekst uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of enige andere manier, echter uitsluitend na voorafgaande toestemming van de uitgever. Toestemming voor gebruik van tekst(gedeelten) kunt u schriftelijk of per e-mail en uitsluitend bij de uitgever aanvragen. Adres en e-mailadres: zie boven.

De Optometristen Vereniging Nederland heeft als doel om de voorwaarden te scheppen waardoor optometrische zorg van goede kwaliteit gerealiseerd wordt, welke toegankelijk is voor de gehele Nederlandse bevolking, met erkenning van de professionele deskundigheid van de optometrist.

Inhoudsopgave

Algemene gegevens	4
Voorwoord	5
Inleiding	6
Hoofdstuk 1 Actuele domein- en beroepsbeschrijving	7
1.1 Ontwikkelingen	7
1.2 Algemene Beroepsbeschrijving.....	8
Hoofdstuk 2 Competentieprofiel Optometrist.....	12
Competentie 1: Optometrisch handelen	12
Competentie 2: Communiceren.....	13
Competentie 3: Samenwerken	14
Competentie 4: Reflecterend handelen volgens Evidence Based Practice	15
Competentie 5: Maatschappelijk handelen	15
Competentie 6: Organiseren.....	16
Competentie 7: Professioneel handelen.....	17
Hoofdstuk 3 Beroepstaken bij de competentie Optometrisch handelen	19
Inleiding.....	19
3.1 Anamnese en zorgvraag bepalen	19
3.2 Optometrisch onderzoek	20
3.3 Diagnose stellen	22
3.4 Optometrisch behandelplan opstellen en starten.....	22
3.5 Voortgang monitoren.....	24
3.6 Behandeling afronden.....	24
Bibliografie	25
Bijlage: Onderzoekend vermogen optometrist.....	26

Algemene gegevens

Werkgroep

Mw. L.J. Draaisma, Europtom
Mw. G. Janssen, MBA-H, Boptom
Dhr. A. Tempel, Boptom
Mw. M. van Tilborg, Phd, Boptom
Dhr. B.J. Oldeman, Boptom
Mw. D. van Ooik, MSc, Boptom
Mw. W. van de Wege, Boptom

Projectleider

Mw. C. Jacobse, Msc

Eindredactie

OVN

Legitimering

Geaccordeerd door de Ledenraad van de OVN op 8 juni 2020

Voorwoord

Met veel trots presenteer ik u het geactualiseerde 'Beroepscompetentieprofiel Optometrist'. Door deze actualisatie periodiek uit te voeren, blijft het document aangesloten bij recente ontwikkelingen vanuit de zorg, de ontwikkeling van het beroep en geeft het richting voor de komende vijf jaar.

De gezondheid van de bevolking verandert en de ideeën over gezondheid en zorg veranderen. We worden ouder: dat gaat vaak gepaard met meerdere (chronische) aandoeningen. We moeten langer blijven werken, weten steeds meer over een (on)gezonde leefstijl en er zijn steeds meer technologische ontwikkelingen in de zorg. Maatschappelijk is er een bredere kijk op gezondheid ontstaan. De focus is verschoven van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Mensen willen (en moeten) zo goed mogelijk (blijven) participeren in sociaalmaatschappelijk- en werkverband.

Deze veranderingen vragen om een goede beschrijving van het beroep om de samenwerking aan te kunnen gaan met de cliënt en andere (zorg)professionals. Samen komen we tot de juiste zorg op de juiste plek. Het belangrijkste doel van de optometrist is onnodige slechtziend- of blindheid voorkomen bij de cliënt, met daarbij een persoonsgericht kijkadvies.

Het beroepscompetentieprofiel beschrijft wat een optometrist is, hoe de optometrist (methodisch) handelt en welke competenties hij bezit. In deze update zijn de ontwikkelingen van de afgelopen jaren die van invloed zijn op de toekomst van ons prachtige vak verwerkt. De beschrijving van het beroep, de competenties van de optometrist en de kenmerken van de te verlenen diensten is hiermee weer actueel.

Ik wil iedereen die een bijdrage geleverd heeft aan het vernieuwde beroepscompetentieprofiel hartelijk danken.

Gabriëlle Janssen
Voorzitter OVN

Inleiding

Aanleiding

Het beroep en de beroepscontext van de optometrist zijn aan continue verandering onderhevig. De zorg verandert snel en ook voor optometristen zijn de veranderingen merkbaar. Met dit beroepscompetentieprofiel (BCP) wil de OVN vormgeven aan de kwaliteit en de positie van de optometrist in de basiszorg voor de toekomst. Het beroepscompetentieprofiel geeft richting aan de ontwikkeling en uitvoering van het vak en beschrijft het beroepsdomein, de competenties en *Body of Knowledge* (de basiskennis die iedere optometrist nodig heeft). Vanwege de voortdurende ontwikkelingen in het vakgebied blijft het belangrijk hier continu aandacht voor te hebben.

Functies

Het beroepscompetentieprofiel is een basis voor de eindtermen van de opleiding Optometrie aan de Hogeschool Utrecht. Voor de optometrist is het beroepscompetentieprofiel de leidraad om te functioneren in de praktijk; in het profiel worden de functies met taken en verantwoordelijkheden beschreven.

Competenties

Het begrip competentie verwijst naar het vermogen om bepaalde rollen uit te voeren en de daarbij optredende vraagstukken of problemen op te lossen. Een competentie beschrijft enerzijds verantwoordelijkheden, taken en werkzaamheden en anderzijds de daarvoor benodigde deskundigheid. In het beroepscompetentieprofiel staan alle competenties waarover de optometrist moet beschikken om zijn werk goed te kunnen doen. Daarnaast bevat dit document de actuele domein- en beroepsbeschrijving en een beschrijving van de beroepstaken.

Reikwijdte en legitimering

Het Beroepscompetentieprofiel Optometrist beschrijft het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar op Bachelor-niveau. In de praktijk hebben werkervaring en omstandigheden grote invloed op wat de optometrist feitelijk doet. Het *Global Competency-Based Model of Scope of Practice in Optometry* van de World Council of Optometry is kaderstellend voor de inhoud van het BCP. Daarnaast zijn de standaarden van de *General Optical Council* van toepassing en is het *European Qualifications Framework* niveau 6 gehanteerd voor bepaling van het Bachelor niveau.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft een actuele domein- en beroepsbeschrijving. Eerst worden de ontwikkelingen uit de gezondheidszorg beschreven die relevant zijn voor de beroepsgroep. Vervolgens gaan we in op de visie op het beroep en de rollen die de optometrist vervult bij de uitoefening van zijn beroep.

In hoofdstuk 2 zijn de competenties beschreven die de optometrist nodig heeft om zijn werk goed te kunnen doen. Achtereenvolgens worden de competenties Optometrisch handelen, Communiceren, Samenwerken, Reflecterend handelen volgens *Evidence Based practice*, Maatschappelijk handelen, Organiseren en Professioneel handelen beschreven.

Hoofdstuk 3 beschrijft de beroepstaken die de optometrist uitvoert bij centrale competentie Optometrisch handelen: Anamnese en zorgvraag bepalen, Optometrisch onderzoek, Diagnose stellen, Optometrisch behandelplan opstellen, Optometrische behandeling starten, Voortgang monitoren en Behandeling afronden.

NB: Overal waar we spreken over de cliënt bedoelen we “de cliënt en/of zijn (mantel)zorger”. We verwijzen naar de cliënt als mannelijk, maar deze kan ook een vrouw zijn.

Hoofdstuk 1 Actuele domein- en beroepsbeschrijving

1.1 Ontwikkelingen

Het werkveld van de optometrist is continu in ontwikkeling. De vraag naar oogzorg blijft groeien en ook de complexiteit van oogzorg neemt toe. Deze paragraaf beschrijft algemene ontwikkelingen in de zorg en de gevolgen hiervan voor de optometrist.

Nieuwe kijk op gezondheid en gezondheidszorg

Het afgelopen decennium is er een nieuwe kijk op gezondheid en gezondheidszorg ontstaan. De focus ligt steeds meer op het zo goed mogelijk kunnen functioneren van de cliënt en niet op zijn ziekte. Dit leidt ertoe dat de zorg zo dicht mogelijk bij de cliënt geboden wordt. Deze eerstelijns zorg, zoals onder andere de huisarts, is direct toegankelijk voor patiënten. Daarnaast is de nadruk meer komen te liggen op zelfregie¹ van de cliënt. Als gevolg hiervan houdt de zorgverlener zich meer bezig met coachen bij het voorkomen, oplossen en/of ondersteunen bij klachten.

Om de meest adequate zorg aan te kunnen bieden is het noodzakelijk dat (para)medici vanuit verschillende disciplines samenwerken in de keten.

Toename zorgvraag en complexiteit

Het aantal ouderen blijft in de toekomst toenemen en bovendien zullen zij gemiddeld genomen langer leven. Omdat ouder worden vaak hand in hand gaat met een toenemende zorgvraag en comorbiditeit zal naar verwachting ook de complexiteit van de zorgvraag toenemen.

Binnen de oogzorg zien we onder andere de volgende ziektebeelden steeds vaker: glaucoom, cataract, maculopathie en diabetische retinopathie. Ook nemen myopie en asthenope klachten toe.

Zorgsubstitutie

Met de toename van de zorgvraag dreigt de gezondheidszorg zoals die traditioneel is georganiseerd, onbetaalbaar te worden. Substitutie van zorg, of `juiste zorg op de juiste plek`, wordt steeds vaker gezien als een mogelijke oplossing voor dit probleem. Substitutie van zorg van de tweede lijn richting eerste lijn betekent dat basiszorg dicht bij huis en gespecialiseerde zorg centraal wordt aangeboden. Door substitutie en taakherschikking wordt de rol van de optometrist steeds belangrijker; hij zal namelijk een rol spelen in de laagcomplexere oogheelkundige zorg dicht bij huis. Het is mede daarom raadzaam dat de optometrist van de toekomst kennis heeft over zorgfinanciering.

Geïntegreerde zorg

Omdat de zorgvraag steeds complexer wordt, is interprofessionele samenwerking en communicatie noodzakelijk. Dat vraagt van de optometrist een hoge mate van specifieke kennis, vaardigheden en attitude. Een (para)medische zorgverlener van de toekomst is een zogenaemde *T-shaped professional*. Hij combineert zijn diepgaande vakinhoudelijke kennis, het verticale deel van de T, met inlevingsvermogen, samenwerkend vermogen en de hiertoe benodigde kennis van aanpalende zorgberoepen, het horizontale deel van de T.

---

¹ Zelfregie gaat over het richting geven aan je leven, ook als je een beroep op anderen moet doen voor steun bij je zelfredzaamheid of participatie. Het gaat dus om zelf bepalen, niet om zelf doen. Dat betekent dat mensen binnen de grenzen van wat er mogelijk is, eigenaarschap houden (Movisie, 2014)

Kwaliteit en doelmatigheid van zorg

De kwaliteit van de (oog)zorg wordt steeds meer gecontroleerd, geborgd en gestimuleerd om zeker te zijn dat de juiste zorg op de juiste plek wordt verleend. Dit gebeurt onder meer onder invloed van wetgeving en het gebruik van verschillende kwaliteitsstatuten, zoals het Kwaliteitsregister Paramedici (KP). Zo kan de zorgvrager kiezen uit het grote aanbod van optometristen. Ook zorgverzekeraars kijken steeds meer naar kwaliteits- en veiligheidskaders bij de inkoop van zorg.

Preventie en veranderde rol cliënt

De focus van de (para)medicus ligt steeds meer op gezondheidsrisicoanalyse, bevorderen van een gezonde leefstijl en preventie. De optometrist van de toekomst moet zich meer richten op het inschatten van de gezondheidsvaardigheden van cliënten in het kader van zelfmanagement. Hij moet zich ook meer richten op het helpen van de cliënt om zijn gezondheid te verbeteren en hem daarin te begeleiden. Het is hierbij belangrijk samen te werken met zowel de cliënt als andere zorgprofessionals. Deze verandering vraagt van iedere optometrist een kritische reflectie op zijn rol en de keuzes die hij maakt bij zijn zorgverlening.

Technologie

De laatste jaren nemen technologische mogelijkheden snel toe en de ontwikkelingen gaan ook steeds sneller. Technologie zal naar verwachting een grote rol spelen bij bedrijfsprocessen maar ook bij de mogelijkheden van voorlichting en preventie. Voor de optometrist van de toekomst is dit belangrijk:

- Hij heeft kennis over technologische ontwikkelingen, kan inspelen op technologische ontwikkelingen en kan deze inzetten in het oogzorgtraject;
- Hij kan cliënten begeleiden bij gebruik van nieuwe technologie om de therapietrouw en/of zelfmanagement te bevorderen;
- Hij gebruikt moderne technologische voorzieningen bij voorlichting en preventie.

1.2 Algemene Beroepsbeschrijving

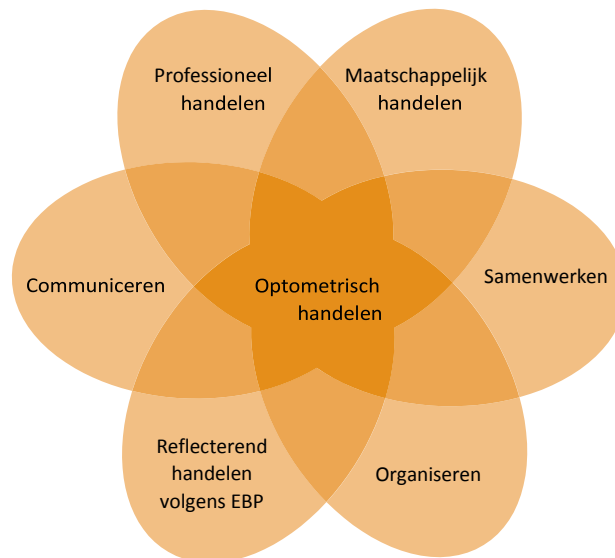
Visie op het beroep

De optometrist kan oogziekten herkennen en kan zo onnodige blind- en slechthooftheid helpen voorkomen. Hij kan problemen en afwijkingen signaleren en besluit zelfstandig wat hij op basis hiervan gaat doen: de cliënt zelf behandelen, monitoren, of verwijzen (doelgericht, passend bij de bevindingen). Hierbij hanteert hij de geldende criteria uit het beroepsdomein² en vervult hij de rol tussen huisarts en oogarts.

---

² [Besluit opleidingseisen en deskundigheidsgebied optometrist](#)

Afbeelding 1: De rollen van de Optometrist volgens Canmeds

De optometrist voert zijn beroep uit vanuit een onderzoekende houding en maakt daarbij zo veel als mogelijk gebruik van *Evidence Based Practice*. Hij reflecteert hierbij kritisch op zijn rol en de keuzes die hij maakt. Kenmerkend voor zijn handelen is dat hij de regie, voor zover als mogelijk en wenselijk, bij de cliënt legt. Hij blijft actief ontwikkelingen volgen en houdt zijn kennis actueel.

Rollen en bijbehorende competenties

Bij de beschrijving van de optometrist gebruiken we de ordening in zeven competentiegebieden, gebaseerd op de systematiek van de CanMEDS (*Canadian Medical Education Directions for Specialists*). De kern van de beroepsuitoefening is het optometrisch handelen waarbij hij alle competenties nodig heeft om zijn beroep goed uit te oefenen (in het schema afgebeeld in het midden van de 'bloem').

Alle andere bekwaamheden raken aan die centrale rol en krijgen er richting door. We beschrijven hier de rollen. In het volgende hoofdstuk zijn de competenties uitgewerkt.

1. Optometrisch handelen

De optometrist kan op methodische wijze expliciet, gewetensvol en oordeelkundig zorg verlenen aan cliënten op het gebied van monoculair en binoculair functioneren in zowel de eerste als tweede lijn. Hij toont professioneel gedrag zoals beschreven in de gedragscode van de beroepsvereniging. Hij verzamelt en interpreteert gegevens. Hij laat zich in het screenings, diagnostische en therapeutische proces leiden door de principes van *Evidence Based Practice* en *Shared decision making* met de cliënt. Hij verleent actuele, effectieve en preventieve zorg op ethisch verantwoorde wijze.

De optometrist houdt rekening met algehele lichamelijke ziektebeelden en beperkingen. Hij werkt samen met eerste en/of tweedelijns (para)medici. De zorgvraag van de cliënt staat daarbij altijd centraal. De optometrist heeft ook een preventieve taak. De optometrist werkt waar nodig volgens protocollen. De optometrist ondersteunt de cliënt bij zelfmanagement en eigen regie. Het optometrisch handelen vormt het centrale competentiegebied voor de optometrist.

Bijbehorende competentie: *Optometrisch handelen*.

2. Communicator

Ieder mens heeft regie over en verantwoordelijkheid voor zijn eigen leven en gezondheid. De optometrist moet goed inschatten hoeveel behoefte aan informatie en aansturing de cliënt heeft. Hij

houdt in de communicatie rekening met persoonlijke factoren van de cliënt en zijn naasten, zoals leeftijd, etnisch/culturele achtergrond, taalbeheersing, kennis en begripsniveau, emotie, wijze van coping en draagkracht. Het gaat om communiceren 'op maat', met een groot inlevingsvermogen en op een open en respectvolle manier. De optometrist is zich bewust van de impact van zijn verbale en non verbale communicatie. Hij verifieert de uitkomsten van zijn communicatie bij de cliënt en zijn naasten. De optometrist legt de informatie die nodig is om de juiste zorg te kunnen geven, schriftelijk of digitaal vast en houdt een adequate statusvoering bij. Hij draagt ook de zorg mondeling, schriftelijk of digitaal over aan collega's van eigen en andere disciplines.

Technologie maakt het de optometrist mogelijk om op afstand te communiceren met cliënten. ICT is ondersteunend aan het persoonlijk contact, en zal het niet geheel kunnen vervangen. De optometrist is actief en vaardig op internet en gebruikt sociale media op integere en professionele wijze.

Bijbehorende competentie: *Communiceren*.

3. Samenwerkingspartner

De optometrist werkt op basis van gelijkwaardigheid samen met de cliënt en zijn naasten, met eigen en andere disciplines, en met leidinggevenden.

Hij weet dat deze relatie belangrijk is om goed zijn werk te kunnen doen. Hij deelt kennis en informatie en werkt samen in de keten. Hij ontwikkelt samen met collega's beleid en voert dit uit. De optometrist is gericht op de samenwerking met de cliënt en diens naasten om zo zelfregie te ondersteunen. Hij is zich bewust van het belang van deze relatie als basisvoorwaarde voor de optometrische zorgverlening. De optometrist schakelt de huisarts in als dit nodig is.

Bijbehorende competentie: *Samenwerken*.

4. Kennis en wetenschap

Het handelen van de optometrist wordt in toenemende mate ondersteund door *Evidence Based Practice* (EBP), dat is gebaseerd op de eigen expertise, de wensen en mogelijkheden van de cliënt en de laatste stand van de wetenschap. De optometrist streeft naar het toepassen van instrumenten en interventies die doeltreffend en doelmatig zijn.

Hij blijft resultaten van wetenschappelijk onderzoek volgen en past die waar mogelijk toe in de beroepspraktijk. Hij participeert in onderzoek van medisch specialisten en onderzoekers (oogheelkundig, paramedisch of aanverwant).

De optometrist werkt permanent aan zijn ontwikkeling en levert een bijdrage aan die van (toekomstige) collega's. De optometrist leert via formele leertrajecten én dagelijks op de werkplek, bijvoorbeeld door casusbesprekingen, intervisie, visitatie, klinische lessen en intercollegiale toetsing. Een leven lang leren is een constante in zijn loopbaan. Hij is transparant over zijn persoonlijke en professionele ontwikkeling en hij houdt dit bij (in kwaliteitsregister, portfolio).

Hij heeft een reflectieve beroepshouding, dat wil zeggen dat hij de keuzes die hij maakt en de beslissingen die hij neemt zorgvuldig overdenkt: inhoudelijk, procesmatig en moreel/ethisch. De optometrist weet dat alle keuzes in de zorg plaatsvinden in een moreel-ethische context. Hij is zich bewust van zijn eigen morele kader van waaruit hij handelt en de impact die dat heeft op de zorgverlening.

Bijbehorende competentie: *Reflecterend handelen volgens EBP*.

5. Maatschappelijk handelen

De optometrist beweegt zich in een maatschappij waarin het denken in termen van zorg en ziekte verschuift naar denken in gedrag en gezondheid. De optometrist helpt mensen bij het bevorderen van hun ooggezondheid door hen te ondersteunen in hun zelfregie. Hij houdt daarbij rekening met de fysieke (leef)omgeving, sociale relaties, cultuur en leefstijl. Zo nodig richt hij zich op de omgeving van

de cliënt en zijn familie, andere professionals en instanties die betrokken zijn bij de cliënt. Bij erfelijke aandoeningen betreft hij de familie van de cliënt.

Hij adviseert over leefstijl en gezond gedrag, en zet zo mogelijk zorgtechnologie in.

Als er aanleiding toe is richt hij zich op groepen cliënten met een gelijksoortige problematiek.

De optometrist coacht andere (aankomend) oogzorgprofessionals en fungeert als rolmodel. Bijbehorende competentie: *Maatschappelijk handelen*.

6. Organisator

De optometrist werkt als professional op verschillende plekken in de zorg en maakt de positie, taken en verantwoordelijkheden van de optometrist bespreekbaar. Hij is ondernemend en initiatiefrijk, werkt in grote organisaties of in zelfsturende, kleinschalige teams, of als zelfstandig beroepsbeoefenaar.

Binnen de verschillende contexten overziet en begrijpt hij de financieel-economische en bedrijfsmatige belangen die bij de cliëntenzorg spelen. Hij voelt zich medeverantwoordelijk voor het betaalbaar houden van de gezondheidszorg. Hij gaat op verantwoorde wijze om met materialen, middelen en zijn eigen inzetbaarheid. Hij neemt beslissingen in het dagelijks werk over taken, beleid (prioritering) en middelen voor de individuele cliëntenzorg en houdt daarbij rekening met de geldende beroepsethiek, de wet- en regelgeving, behoeften vanuit de cliëntenpopulatie en de voorwaarden van de zorgverzekeraars.

De optometrist ontwikkelt of organiseert deskundigheidsbevorderende activiteiten op het gebied van oogzorg voor samenwerkingspartners.

Bijbehorende competentie: *Organiseren*.

7. Professional en kwaliteitsbevorderaar

De optometrist levert zorg die past binnen de geldende wet- en regelgeving. De optometrist handelt integer en houdt rekening met ethische aspecten en de vertrouwensrelatie die er bestaat met cliënten, andere zorgverleners en zakelijke partners.

De optometrist monitort, meet en screent zijn zorg systematisch, met het oog op kwaliteitsverbetering. Waar mogelijk werkt de optometrist *evidence based* of volgt kritisch wat werkt. Hij toont professioneel gedrag zoals beschreven in de gedragscode van de beroepsvereniging. Hij heeft zowel oog voor kwaliteit als kostenefficiënte zorgverlening. Hij levert een bijdrage aan kwaliteitssystemen binnen de organisatie.

Veel zorg is geprotocolleerd en gestandaardiseerd. De optometrist is betrokken bij het toepasbaar maken en uitvoeren van standaarden. Hij signaleert het ontbreken van standaarden en protocollen op relevante gebieden en brengt dit onder de aandacht bij de eigen organisatie en van de beroepsvereniging van de optometrist.

De optometrist draagt uit waar zijn beroep voor staat. De optometrist heeft visie en is bevlogen en betrokken.

De optometrist heeft een verantwoordelijke en assertieve beroepshouding. Hij spreekt collega's aan op professioneel gedrag: complimenteert en waardeert, geeft feedback en reflecteert samen met collega's.

Bijbehorende competentie: *Professioneel handelen*.

Hoofdstuk 2 Competentieprofiel Optometrist

In dit hoofdstuk zijn de competenties uitgewerkt die de optometrist moet beheersen om de beschreven rollen uit te kunnen voeren. Bij iedere competentie wordt eerst een algemene omschrijving gegeven. De daaropvolgende beheersingsindicatoren beschrijven wat de optometrist laat zien als hij de betreffende competentie beheerst.

Bij alle competenties geldt dat de optometrist handelt volgens de geldende wet- en regelgeving, dat de optometrist integer handelt en rekening houdt met ethische aspecten en de vertrouwensrelatie met cliënten, andere zorgverleners en zakelijke partners.

Competentie 1: Optometrisch handelen

Deze competentie is onderverdeeld in drie deelcompetenties:

1. Zorgvraag bepalen
2. Optometrisch onderzoek en diagnose
3. Optometrisch plan en behandeling

Optometrisch handelen vormt het centrale competentiegebied. Bij de uitvoering van deze deelcompetenties handelt de optometrist altijd volgens de principes van *Evidence Based Practice*.

Zorgvraag bepalen

De optometrist bepaalt op methodische wijze de zorgvraag en het visueel functioneren van de zorgvrager, om te besluiten of het gezondheidsprobleem binnen of buiten het beroepsdomein van de optometrist valt.

Zo laat hij dit zien:

- analyseert de zorgvraag met behulp van een adequate anamnese;
- vat de anamnese samen en legt deze vast;
- voert op basis van de zorgvraag enkele verkennende testen uit en verwijst zo nodig door.

Optometrisch onderzoek en diagnose

De optometrist inventariseert en analyseert het monoculaire en binoculaire functioneren en gezondheid van het oog. Zijn doel is om visuele (ergonomische) problematiek en afwijkende ooggezondheid op te sporen. Hij doet dit op methodische wijze, met behulp van klinisch redeneren. De (differentiaal)diagnose die hij vervolgens vaststelt, relateert hij aan de zorgvraag.

Zo laat hij dit zien:

- verricht optometrische onderzoeken:
  - o subjectieve en objectieve (oog)onderzoeken;
  - o monoculaire en binoculaire onderzoeken;
- noteert en registreert de optometrische onderzoeksgegevens conform richtlijnen;
- stelt een (differentiaal)diagnose vast en onderbouwt deze.

Optometrisch plan en behandeling

De optometrist stelt op basis van zijn bevindingen een optometrisch behandelplan op en/of verwijst zo nodig naar de oog- of huisarts. Bij uitvoering van het behandelplan schrijft hij optische correctie- en/of hulpmiddelen en oogzorgproducten voor. Ook adviseert hij over gezondheid en verzorging van de ogen. Gedurende de behandeling monitort hij de voortgang en stelt de behandeling zo nodig bij. Hij rondt de behandeling af zodra dit mogelijk is.

Zo laat hij dit zien:

- stelt een optometrisch behandelplan op en voert dit uit;

- handelt preventief, geeft voorlichting en advies;
- stelt een behandelplan op in overleg met de cliënt en stimuleert de zelfredzaamheid van de cliënt, waarbij deze voor zover mogelijk de eigen regie voert;
- schrijft optische correctie- en/of hulpmiddelen en oogzorgproducten voor die passen bij de diagnose en het behandelplan;
- adviseert over aanvullende onderzoeken of voert deze uit;
- vraagt medische gegevens op en verwijst eventueel door;
- houdt rekening met de klinische urgentie, behandelmogelijkheden en beschikbare middelen;
- verwijst bij spoed naar de oogarts en informeert de huisarts hierover.

Competentie 2: Communiceren

Deze competentie is onderverdeeld in de volgende drie deelcompetenties:

1. Een (behandel)relatie aangaan
2. Communiceren met als doel de zorgvraag op te lossen
3. Informatie opvragen, vastleggen en uitwisselen

Een (behandel)relatie aangaan

De optometrist gaat een behandelrelatie aan met de cliënt om zo aan de oplossing van de zorgvraag te werken, waarbij de cliënt voor zover mogelijk en wenselijk de regie neemt. In zijn communicatie houdt de optometrist rekening met persoonlijke factoren van de cliënt, zoals culturele achtergrond, begrips- en taalniveau en gezondheidsvaardigheden.

Zo laat hij dit zien:

- creëert een klimaat van vertrouwen en veiligheid, dat wordt gekenmerkt door respect, empathie en betrokkenheid;
- inventariseert wensen, behoeften en mogelijkheden van de cliënt;
- informeert, motiveert, corrigeert en stelt grenzen en houdt daarbij rekening met de situatie van de cliënt;
- ondersteunt de cliënt bij de interpretatie welke informatie betrouwbaar en van toepassing is en welke niet;
- stelt de zorgvraag, verwachtingen, het functioneren van de cliënt en mogelijkheden in het dagelijks leven centraal in de communicatie met de cliënt;
- staat open voor feedback van de cliënt en past het handelen hierop aan.

Communiceren met als doel de zorgvraag op te lossen

De optometrist communiceert met de cliënt op passende wijze door zijn wijze van communiceren aan te passen aan de gesprekspartner. Dat draagt bij aan de oplossing van de zorgvraag. Afhankelijk van het moment hanteert hij verschillende communicatiemiddelen.

Zo laat hij dit zien:

- informeert de cliënt over de uitkomsten van het onderzoek en met de overwegingen, redeneringen en argumenten die ten grondslag liggen aan het voorgestelde behandelplan te toetsen of de cliënt deze informatie heeft begrepen;
- kiest gesprekstechnieken die passen bij de zorgvraag, de fase van het zorgproces en de cliënt, bijvoorbeeld actief luisteren, coachen, adviseren, informeren, motiveren of confronteren;
- voert op methodische wijze gesprekken en houdt rekening met de taalvaardigheid en de belevingswereld van de cliënt;

- stemt de vorm van communicatie (bijv. digitaal/schriftelijk/mondeling) af op de situatie en de gesprekspartner;
- zet vaktaal om in begrijpelijke taal voor de gesprekspartner (mondeling en schriftelijk);
- herkent knelpunten in de communicatie en gaat effectief om met moeilijke situaties, zoals weerstand en heftige emoties.

Informatie opvragen, vastleggen en uitwisselen

De optometrist zorgt voor optimale informatie-uitwisseling en -vastlegging.

Zo laat hij dit zien:

- vraagt informatie op over de reden van verwijzing en/of de cliëntgeschiedenis en interpreteert en vertaalt dit naar de zorgvraag;
- legt de diagnose, voortgang en resultaten schriftelijk vast. Dit doet hij voor de cliënt, andere relevante betrokkenen en de (verwijzend) arts;
- maakt gebruik bij de verslaglegging van schriftelijke en digitale mogelijkheden;
- gebruikt de nieuwste informatie- en communicatietechnologieën om zorg op afstand (*e-health*) op integere en professionele wijze te bieden als aanvulling op het persoonlijke contact met de cliënt.

Competentie 3: Samenwerken

Deze competentie is onderverdeeld in de volgende twee deelcompetenties:

1. Samenwerken met de cliënt
2. Interprofessioneel of multidisciplinair samenwerken

Samenwerken met de cliënt

De optometrist werkt op een zodanige manier samen met de cliënt dat de gewenste en mogelijke mate van regie bij de cliënt ligt. Hij geeft de samenwerking zo vorm dat er een hoogwaardige kwaliteit van zorgverlening wordt gerealiseerd.

Zo laat hij dit zien:

- benadert de cliënt als gelijkwaardige gesprekspartner en houdt rekening met de gezondheidsvaardigheden³ van de cliënt;
- handelt met een open en respectvolle houding naar cliënt en zet zichzelf in als instrument in de zorgverlening;
- zorgt dat de belangen van de cliënt voorop staan;
- houdt rekening met verschillende perspectieven van de cliënt en andere zorgverleners.

Interprofessioneel of multidisciplinair samenwerken

De optometrist werkt in een interprofessionele of multidisciplinaire setting aan kwalitatief goede oogzorg.

Zo laat hij dit zien:

- werkt samen met andere zorgverleners op basis van respect en gelijkwaardigheid en handelt deskundig. Hij gaat professioneel om met verschillen van mening;
- voert op respectvolle wijze het gesprek met anderen om vervolgens op doelmatige wijze beredeneerde beslissingen te nemen;

---

³ Cognitieve en sociale vaardigheden die men nodig heeft voor het verkrijgen, begrijpen en toepassen van informatie voor het bevorderen of behouden van een goede gezondheid (WHO,2014)

- onderhoudt professionele samenwerkingsverbanden om zorg voor cliënten te plannen en realiseren. Hij vormt beleid over de wijze van samenwerken;
- verwijst door naar andere professionals als de diagnose of de behandeling daarom vraagt;
- zet zijn expertise in om collega's te adviseren.

Competentie 4: Reflecterend handelen volgens Evidence Based Practice

Deze competentie is onderverdeeld in de volgende twee deelcompetenties:

1. Reflecteren en handelen volgens *Evidence Based Practice* (EBP)
2. Ontwikkelen en implementeren

Reflecteren en handelen volgens Evidence Based Practice (EBP)

De optometrist handelt vanuit onderzoekend vermogen. Hij reflecteert en handelt volgens de principes van EBP voor de cliëntenzorg; hij reflecteert op de gemaakte keuzes en stelt zijn handelen desgewenst bij. Bijlage 1 geeft een uitwerking van het onderzoekend vermogen.

Zo laat hij dit zien zien:

- vertaalt zorgvragen in klinisch beantwoorbare vragen en onderzoeksvragen;
- verzamelt systematisch gegevens uit (internationale) wetenschappelijke literatuur en weet deze gegevens in de context te interpreteren;
- weegt de beschikbare wetenschappelijke bewijzen, eigen klinische expertise, het perspectief van de cliënt en de beschikbaarheid van zorg af bij alle onderdelen van de oogzorg;
- kijkt kritisch naar het eigen handelen, legt verantwoording af en past op basis van feedback en zelfreflectie het eigen handelen aan;
- kijkt kritisch naar richtlijnen en handelt naar de richtlijn of wijkt er onderbouwd van af;
- vergaart (nieuwe) kennis en wisselt deze uit met collega's en andere (zorg)professionals voor de (eigen) deskundigheidsbevordering;
- kent eigen normen en waarden en weet welke invloed deze kunnen hebben op eigen handelen.

Ontwikkelen en implementeren

De optometrist heeft een onderzoekende houding en innoveert en implementeert in de eigen praktijk. Hij ontwikkelt zijn klinische expertise en begeleidt (toekomstige) collega's hierin.

Zo laat hij dit zien:

- analyseert de eigen zorg- en dienstverlening inhoudelijk, op effectiviteit en op efficiëntie, trekt daaruit conclusies, maakt op basis daarvan een plan, voert dit uit en evalueert.
- verzamelt systematisch gegevens uit de eigen praktijk, analyseert de uitkomsten en vertaalt deze naar consequenties voor de beroepsuitvoering;
- vertaalt praktijkproblemen naar onderzoeksvragen en voert – zo nodig met begeleiding - een praktijkgericht onderzoek uit, of levert een bijdrage aan multidisciplinair wetenschappelijk onderzoek voor de ontwikkeling van de zorg en/of dienstverlening;
- blijft zich ontwikkelen door nieuwe inzichten en wetenschappelijke ontwikkelingen te volgen en deelt zijn klinische expertise;
- analyseert en beoordeelt nieuwe inzichten, diensten en/of producten en implementeert deze indien gewenst binnen de eigen praktijk.

Competentie 5: Maatschappelijk handelen

Deze competentie is onderverdeeld in de volgende twee deelcompetenties:

1. Herkennen van ziekte en gezondheid
2. Gezondheid bevorderen op individueel en collectief niveau

Herkennen van ziekte en gezondheid

De optometrist herkent ziekte en gezondheid van het oog en risico op oogaandoeningen.

Zo laat hij dit zien:

- herkent en interpreteert gedragsmatige, genetische, psychosociale, economische en biologische factoren, die de (oog)gezondheid van de cliënt beïnvloeden en betreft de bevindingen in het optometrisch handelen;
- is alert op risico's op ziekte of aandoeningen bij de cliënt, als deze zich hiervan niet bewust is.

Gezondheid bevorderen op individueel en collectief niveau

De optometrist speelt in op (maatschappelijke) veranderingen die gevolgen kunnen hebben voor de paramedische zorgverlening. Factoren als preventie, duurzaamheid, beroepsethiek, juridisch kader en de sociaal-culturele context spelen hier een rol.

Zo laat hij dit zien:

- biedt ondersteuning bij het ontwikkelen van een gezonde leefstijl in relatie tot (potentiële) ooggezondheidsproblematiek;
- zet zorgtechnologie in om het functioneren van de cliënt in de eigen woon-, leef- en werkomgeving te bevorderen of zoveel mogelijk te behouden;
- blijft op de hoogte van maatschappelijke veranderingen en ontwikkelingen in de gezondheidszorg en specifiek de oogzorg;
- verzamelt, selecteert en ontwerpt voorlichtings- en instructiemateriaal;
- ontwikkelt deskundigheidsbevorderende activiteiten op het gebied van oogzorg voor (aanstaande)collega professionals en voert deze uit.

Competentie 6: Organiseren

Deze competentie is onderverdeeld in de volgende drie deelcompetenties:

1. Organiseren en plannen in de eigen organisatie
2. Bijdragen aan organisatieontwikkeling en organisatieprocessen
3. Continuïteit in de zorgverlening realiseren

Organiseren en plannen in de eigen organisatie

De optometrist is verantwoordelijk voor de resultaten van zijn eigen werk en dat van collega's die ondersteunende werkzaamheden uitvoeren bij het optometrisch onderzoek. Hij plant en organiseert zijn eigen werkzaamheden en werkt doeltreffend en doelmatig. Hij spant zich in voor een goede organisatie en stemt af met collega's binnen de organisatie.

Zo laat hij dit zien:

- organiseert het werk zodanig dat er een balans is tussen werk en privé;
- draagt bij aan de continuïteit en de effectiviteit van de bedrijfsvoering van de organisatie;
- maakt met collega's veranderplannen voor vernieuwing van de zorg- en dienstverlening binnen de organisatie en werkt constructief mee aan de uitvoering en evaluatie van deze plannen;
- werkt met andere zorgprofessionals en organisaties samen om gezamenlijk resultaten te bereiken op basis van de geformuleerde doelstellingen;
- beoordeelt de kwaliteit van producten en diensten op systematische wijze, conform relevante wet- en regelgeving en met behulp van relevante kwaliteitsinstrumenten;
- ontwikkelt in samenwerking nieuwe methodieken, richtlijnen en protocollen;

- draagt de eigen deskundigheid uit, zowel binnen de eigen organisatie als in overleg met andere professionals en andere organisaties, om zo duidelijk aan te geven wat de mogelijkheden en de positie van de optometrist zijn.

Bijdragen aan organisatieontwikkeling en organisatieprocessen

De optometrist draagt een gedeelde verantwoordelijkheid voor het aansturen van processen.

Zo laat hij dit zien:

- organiseert het spreekuur op een efficiënte wijze met inzet van mensen en middelen;
- zorgt dat er veilig en hygiënisch wordt gewerkt;
- is op de hoogte van de bekostiging van de zorg;
- gebruikt actuele maatschappelijke trends en ontwikkelingen als aanleiding om de eigen organisatie in te richten;
- voert zijn beroep uit volgens de missie en visie van de eigen organisatie en geeft het bij de eigen organisatie aan als deze niet overeenkomen met de gedragscode van de beroepsvereniging;
- signaleert knelpunten en voert kwaliteitsverbeteringen van zorg door;
- levert een bijdrage aan de verbetering van arbeidsomstandigheden.

Continuïteit in de zorgverlening realiseren

De optometrist maakt afspraken met collega's over overdracht en continuïteit in de oogzorgverlening.

Zo laat hij dit zien:

- verzamelt, verwerkt en beheert de relevante gegevens voor de overdracht en continuïteit.

Competentie 7: Professioneel handelen

Deze competentie is onderverdeeld in de volgende drie deelcompetenties:

1. Professioneel zorg verlenen
2. Professioneel handelen binnen interprofessionele relaties
3. Professioneel en ethisch handelen binnen kaders

Professioneel zorg verlenen

De optometrist levert hoogwaardige oogzorg op een integere, oprechte en betrokken wijze. Hij neemt verantwoordelijkheid voor zijn handelen en bewaakt een balans tussen persoonlijke en professionele rollen.

Zo laat hij dit zien:

- legt in het kader van intercollegiale kwaliteitszorg verantwoording af aan beroepsgenoten over het professioneel handelen;
- houdt in de omgang met de cliënt rekening met zijn waarden en normen en respecteert deze;
- handelt met inachtneming van zijn beroepsgeheim en is zich in het bijzonder bewust van de extra risico's van het gebruik van e-technologie (social media, online applicaties en digitale databases);
- staat open voor feedback van de cliënt en past zijn gedrag desgewenst aan;
- bewaakt de balans tussen zijn persoonlijke en professionele rol.

Professioneel handelen binnen interprofessionele relaties

De optometrist toont zich binnen interprofessionele relaties een professionele zorgverlener. Hij kent de grenzen van zijn competenties en handelt daarbinnen of schakelt andere deskundigen in. Hij stelt zich toetsbaar op. Opdat hij door anderen beoordeeld kan worden, in de context van zijn professionele omgeving. Hij spreekt collega's aan op professioneel gedrag.

Zo laat hij dit zien:

- respecteert de grenzen van zijn beroepsdomein en stuurt op het juiste moment door;

- vraagt anderen om kritische toetsing van zijn morele afwegingen;
- leert van andere zorgverleners;
- spreekt collega's aan op professioneel gedrag: complimenteren en waarderen, feedback geven en samen met collega's reflecteren. Herkent onprofessioneel gedrag en reageert hierop.

Professioneel en ethisch handelen binnen kaders

De optometrist handelt volgens de relevante wettelijke bepalingen en beroepscode. Hij levert hoogstaande cliëntenzorg op integere, oprechte en betrokken wijze. Hij onderkent ethische dilemma's en heeft inzicht in ethische normen.

Zo laat hij dit zien:

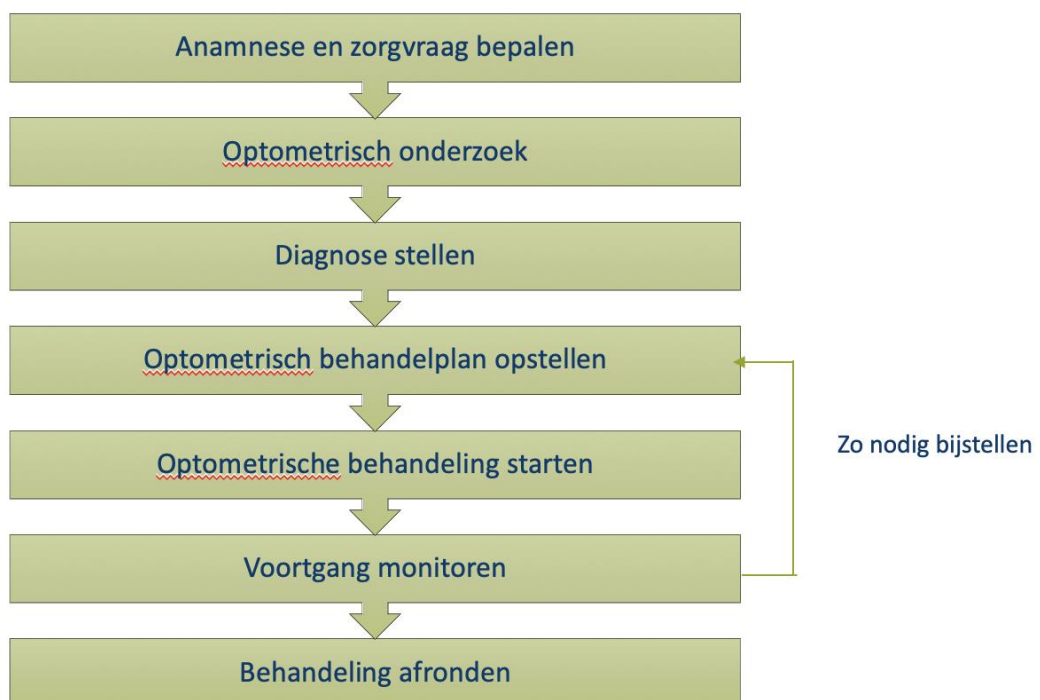
- hij houdt zich aan de juridische, ethische en medische gedragsregels en beroepscode, Wet BIG artikel 34 en de geldende wet- en regelgeving;
- hij houdt bij zijn handelen rekening met zijn juridische positie en die van de cliënt (beroepsgeheim);
- weet wanneer er mogelijke (persoonlijke) belangenverstrengeling speelt, weegt belangen af en handelt daarnaar;
- werkt volgens geldende richtlijnen en regelgeving en wijkt daar beargumenteerd vanaf als de cliënt daarom vraagt;
- onderkent eigen fouten, meldt en corrigeert deze (binnen de zorginstelling) en voorkomt herhaling;
- is alert te zijn op klachten, reageert hier adequaat op;
- informeert de cliënt over klachtenprocedures en daarvoor geldende instanties;
- voert gesprekken waarin ethische kwesties op een veilige manier aan de orde komen;
- is alert op incidenten, fouten en misstanden, herkent deze en meldt ze op de juiste wijze, volgens het geldende wettelijke kader (Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd).

Hoofdstuk 3 Beroepstaken bij de competentie Optometrisch handelen

Inleiding

In dit deel worden de beroepstaken beschreven die de optometrist uitvoert bij de competentie 'Optometrisch handelen': de centrale competentie waarin de overige zes competenties samenkomen. Bij de uitvoering van een beroepstaak maakt de optometrist altijd gebruik van de overige zes competenties en van zijn vakkennis.

De optometrist voert achtereenvolgens de volgende beroepstaken uit:

Afbeelding 2: Beroepstaken bij optometrisch handelen

In dit hoofdstuk wordt per beroepstaak de uitwerking beschreven.

3.1 Anamnese en zorgvraag bepalen

De optometrist voert het anamnesegebesprek en stelt vragen die passen bij de bezoekenredenen. Dit kan zijn:

- een klacht;
- een controle;
- een screening (n.a.v. een risicoprofiel);
- een second opinion;
- een doorverwijzing;
- een aanpassing van een optisch hulpmiddel.

Hij vat de uitkomsten uit het anamnesegebesprek samen en stelt vast wat de zorgvraag van de cliënt is. Aan de hand van de zorgvraag kan de optometrist het onderzoek uitvoeren en/of doorverwijzen. Een optometrisch onderzoek is geïndiceerd bij langzaam progressieve visusklachten, laag complexe oogklachten (niet acuut) en bij cliënten met een verhoogd risico op een oogziekte, zoals bij bepaalde systemische aandoeningen en/of een positieve familieanamnese van erfelijke aandoeningen.

3.2 Optometrisch onderzoek

De optometrist kan optometrische diagnostiek verrichten door de functie van het visuele systeem te onderzoeken en daarbij eventueel bijbehorende systemische factoren op te sporen. In deze paragraaf wordt per structuur van het oog aangegeven wat de onderzoeksmogelijkheden zijn die door de optometrist kunnen worden uitgevoerd. Er is bewust niet opgenomen bij welk ziektebeeld welke onderzoeken noodzakelijk zijn of wat het beleid na diagnose is omdat dit afhankelijk is van de betreffende richtlijn.

Aan de hand van de anamnese en de zorgvraag stelt de optometrist het onderzoeksplan op, dat mede is gebaseerd op de voorgeschiedenis van de cliënt en dat is gericht op het verkrijgen van de informatie die nodig is voor de diagnose en de behandeling.

De optometrist:

- selecteert de testen waarmee de beschreven problemen worden onderzocht en bepaalt de volgorde waarin de onderzoeken worden uitgevoerd;
- selecteert en motiveert inclusie of exclusie van testen voor het onderzoek aan de hand van bewijs voor hun effectiviteit (specificiteit, gevoeligheid) en de leeftijd, het cognitieve vermogen, fysieke gesteldheid en gezondheid van de cliënt;
- interpreteert de systemische gezondheid aan de hand van de beschikbare informatie, zoals van bloedtesten, en past zo nodig het onderzoek er op aan;
- herkent wanneer het nodig is om diagnostische farmaca te gebruiken;
- herkent situaties waarin het noodzakelijk is extra testen uit te voeren;
- herkent wanneer het nodig is om een test te herhalen.

Visus en visueel functioneren

De visus en het visueel functioneren van de ogen worden gemeten en beoordeeld op hun functionele mogelijkheden.

De optometrist:

- kiest de juiste verlichting en de afstanden voor het uitvoeren van de testen;
- meet de visus en contrastgevoeligheid met behulp van testen;
- interpreteert de resultaten van de visus, contrastgevoeligheid en andere testen.

De refractie

De refractie van de ogen wordt bepaald en de ogen worden beoordeeld op hun functionele mogelijkheden.

De optometrist:

- gebruikt praktische kennis van refractieve testmethodes;
- selecteert testen die de sferische, astigmatische en presbyope componenten van de refractiestatus bepalen;
- beoordeelt ergonomische behoeften zoals werkafstand en de belangrijkste werkzaamheden;
- bepaalt de indicatie wanneer cycloplegie is geïndiceerd en gebruikt deze zo nodig;
- bepaalt het beeldgrootteverschil bij anisometropie en aniseikonie;
- interpreteert de resultaten van de refractie.

Binoculair zien en oogbewegingen

Het binoculair zien en de oogbewegingen worden gemeten, geanalyseerd en beoordeeld op hun functionele mogelijkheden.

De optometrist:

- bepaalt de oculaire forie en tropie (veraf en nabij);
- bepaalt de fusiebreedte;
- meet de fixatiedisparatie;
- bepaalt het convergentievermogen;
- bepaalt het accommodatievermogen;
- berekent de accommodatie convergentie/accommodatie verhouding (AC/A-verhouding)
- onderzoekt de oculaire motiliteit;
- detecteert adaptieve hoofdhoudingen (torticollis);
- evalueert de mate van binoculair zien door middel van beoordeling van parameters, zoals:
  - o sensorische en motorische fusie
  - o suppressie
  - o diplopie
  - o netvliescorrespondentie
- interpreteert de resultaten van het binoculair zien en oogbewegingen.

Gezichtsvelden, kleurenzien en pupilfunctie

De centrale en perifere sensorische visuele functie van de visuele zenuwbanen worden beoordeeld op hun functionele functioneren.

De optometrist:

- selecteert en onderzoekt een gezichtsveld door middel van confrontatie, kinetische of statische screening;
- voert rijbewijs- en werkspecifieke gezichtsveldevaluaties uit;
- selecteert en voert testen uit om het kleurenzien te beoordelen;
- beoordeelt de pupilreactie door middel van verschillende technieken op symmetrie, respons en cyclustijden;
- interpreteert de resultaten van de gezichtsvelden, de resultaten van de kleurenzientesten en onderscheidt verworven en congenitale kleurenzienstoornissen en de resultaten van een pupilevaluatie.

Ooglidproblematiek/oog en adnexa

De componenten van de oculaire adnexae worden beoordeeld op hun structuur, gezondheid en functionele mogelijkheden.

De optometrist:

- beoordeelt de oculaire adnexae in het kader van screening voor de gezondheid, ziekte en het vermogen om te functioneren;
- gebruikt de benodigde apparatuur en technieken om het oog en adnexa zorgvuldig te kunnen onderzoeken:
  - o grove bepaling van de intraoculaire oogdruk door middel van palpatie van de oogbol
  - o observeren en palperen van oogleden
  - o observeren van het gezicht
  - o orbitarand palperen

- ooglidapertuur metingen
- het opmeten van de uitpuiling van de ogen
- interpreteert de resultaten van de oculaire adnexae.

Anterieure en posterieure segment en oculaire media

De onderdelen van het anterieure en posterieure segment en oculaire media worden beoordeeld op hun structuur, de gezondheid en de functionele en fysiologische mogelijkheden. De optometrist meet en interpreteert bloeddrukmetingen en beoordeelt het eventueel veilig gebruik van diagnostische farmaca.

De optometrist:

- beoordeelt alle structuren van het anterieure en posterieure segment en de oculaire media voor screening van de gezondheid, ziekte en het vermogen om te functioneren;
- gebruikt de benodigde apparatuur en technieken om de structuren (met een verwijde pupil) zorgvuldig te kunnen onderzoeken, de dikte van de cornea en de lengte van het oog te bepalen;
- bepaalt de (applanatoire) oogdruk;
- interpreteert de resultaten van het anterieure en posterieure segment en de oculaire media.

3.3 Diagnose stellen

De optometrist verricht diagnostiek in de oogheekkundige zorg. Een deel van de diagnostiek die optometristen leveren, komt overeen met de algemeen gebruikelijke diagnostische technieken binnen de oogheekkundige zorg. De optometrist kan op basis van klinisch redeneren en EBP de optometrische diagnose stellen.

De optometrist:

- beoordeelt de informatie uit de anamnese en andere bronnen;
- controleert de betrouwbaarheid van de klinische gegevens (bijvoorbeeld door middel van het herhalen van onderzoeken);
- beoordeelt hoe de cliënt heeft gereageerd op eerdere interventies;
- houdt rekening met de mogelijkheid dat de cliënt niet alle relevante informatie heeft verstrekt;
- analyseert, interpreteert en integreert testresultaten en andere informatie, om de aard en etiologie van aandoeningen of ziekten te bepalen en om de diagnose en/of differentiaaldiagnose te stellen;
- identificeert inconsistenties tussen de voorgeschiedenis en de onderzoeksresultaten;
- bepaalt noodzaak en urgentie bij de verrichting van aanvullend onderzoek;
- sluit mogelijke diagnoses uit die visus- of levensbedreigend zijn;
- stelt een differentiaaldiagnose of diagnoses;
- bepaalt wanneer verwijzing voor verdere behandeling of informeren van de bevoegde autoriteiten nodig is.

3.4 Optometrisch behandelplan opstellen en starten

De optometrist stelt het behandelplan op dat past bij de diagnose en de mogelijke eigen regie van de cliënt. De optometrist voert het behandelplan uit. Hij start de optometrische behandeling door optische correctie en/of hulpmiddelen of oogzorgproducten voor te schrijven of door te verwijzen.

Voorschrijven van brillen

De optometrist beoordeelt of een bril het geschikte correctiemiddel is voor de cliënt.

De optometrist:

- bepaalt de visuele, recreatieve en beroepsmatige behoeften van de cliënt en neemt deze informatie mee bij de overweging van de geschiktheid voor een bril;
- bepaalt het brilrecept op basis van de refractie, visuele eisen van de cliënt en andere bevindingen;
- schrijft een bril voor of controleert deze:
  - o bepaalt de werkafstand, beroepsbehoeften of recreatieve behoeften.
  - o past de eisen voor de vergroting en prisma's toe.
  - o bespreekt met de cliënt voordelen, nadelen, risico's van de glastypes, monturen in relatie tot gebruik en verwachtingen.
  - o voert metingen uit voor een monofocale, bifocale of multifocale bril.
  - o weet hoe je de lenzen op een juiste wijze in het montuur monteert.
  - o controleert of de bril volgens recept is geleverd.
  - o lost brilgerelateerde kijkproblemen op en verricht zo nodig metingen aan het brilmontuur en glazen.
  - o Informeert cliënten dat zij recht hebben op een kopie van hun brilrecept en dat zij vrij zijn om de voorgeschreven bril elders aan te schaffen.
- signaleert bij een verminderde visus of het voorschrijven van een bril afdoende is;
- is op de hoogte van het aanbod van hulpmiddelen voor slechtzienden en kent de richtlijn voor verwijzen naar een optometrist met specialisatie *low vision*.

Voorschrijven van contactlenzen

De optometrist beoordeelt of de cliënt contactlenzen kan dragen. De optometrist past alle typen cosmetische contactlenzen aan met de bijbehorende interpretatie van beeldvormende technieken en onderzoeksresultaten. Daarnaast beoordeelt hij of de cliënt in aanmerking komt voor medische contactlenzen.

De optometrist:

- bepaalt de geschiktheid voor contactlenzen op basis van de onderzoeksresultaten en houdt rekening met factoren om contactlenzen succesvol te dragen. Belangrijke parameters zijn lifestyle, beroep, risicofactoren, visus, comfort, contra-indicaties, oculaire integriteit en fysiologie;
- instrueert de cliënt op het gebied van gezondheid van het oog, visus, zorg en onderhoud van de contactlenzen en het belang van nazorg bij het dragen van contactlenzen;
- verstrekt een contactlensvoorschrift (deze bevat informatie over lensontwerp, diameter, materiaal, krommingen, het draagschema, verzorging en onderhoud regimes);
- bewaakt de oculaire gezondheid en therapietrouw;
- is op de hoogte van de mogelijkheden van medische contactlenzen en kent de richtlijn voor verwijzen naar een optometrist met specialisatie medische contactlenzen.

Farmacologische behandeling van oogziekten en/of klachten

De optometrist kan voorgeschreven geneesmiddelen en mogelijke samenhang met (visuele) oogklachten interpreteren en rapporteren. De optometrist schrijft geen geneesmiddelen voor, maar adviseert vrij verkrijgbare geneesmiddelen. Ook kan de optometrist betrokken zijn bij een zorgproces waarin een medisch specialist medicatie heeft voorgeschreven.

De optometrist:

- geeft aanbevelingen over (vrij verkrijgbare) geneesmiddelen;
- bepaalt óf en zo ja met welke frequentie hij de cliënt terug wil zien voor controle;

- monitort en evalueert bij (vrij verkrijgbare) geneesmiddelen of de therapeutische doelen zijn bereikt, de behandeling moet worden gestopt, voortgezet of gewijzigd (bijvoorbeeld verandering van de behandeling) en of de cliënt moet worden doorverwezen;
- herkent en signaleert nadelige symptomen en bijwerkingen van voorgeschreven medicatie van een medisch specialist en rapporteert terug (evalueert of de cliënt moet worden doorverwezen).

Behandelen en monitoren (overig)

De optometrist kan een non-invasieve behandeling bij laag complexe klachten starten.

De optometrist:

- behandelt droge ogen door middel van het voorschrijven van kunsttranen, ooglidhygiëne, warmtekompresen en/of het aanbrengen van punctum pluggen;
- verwijdert een corpus alienum met een wattenstaafje en verwijdert, indien noodzakelijk, wimpers met een pincet;
- monitort op oogafwijkingen bij systemische aandoeningen en/of risico op oogheelkundige aandoeningen zoals glaucoom, hypertensie en diabetische retinopathie;
- behandelt convergentie insufficiëntie.

3.5 Voortgang monitoren

De optometrist stelt de verwachte prognose van de aandoening vast.

De optometrist:

- raadpleegt literatuur over de prognose van de gediagnosticeerde aandoening(en);
- bepaalt hoe de toestand van de cliënt is veranderd na verloop van tijd;
- beoordeelt hoe de cliënt heeft gereageerd op eerdere interventies;
- re-evalueert de diagnose of diagnoses wanneer een cliënt niet reageert op de behandeling zoals verwacht;
- bepaalt of een verwijzing voor verdere behandeling noodzakelijk is.

3.6 Behandeling afronden

De optometrist rondt de optometrische behandeling af als de aandoening verholpen is of als verdere optometrische behandeling niet nodig is. Als de optometrische behandeling onvoldoende effect heeft, wordt er doorverwezen naar een oog- of huisarts.

Bibliografie

- Wet BIG (<https://www.bigregister.nl/registratie/nederlands-diploma-registreren/wet--en-regelgeving>)
- A Global Competency Based Model of Scope of Practice in Optometry, August 2015, World Council of Optometry
- European Qualification Frame/ Nederlands Kwalificatieraamwerk EQF/NLQF, <https://www.nlqf.nl/>
- Visiedocument Toekomstverkenning optometrie 2018, OVN 2018

Bijlage: Onderzoekend vermogen optometrist

Deze bijlage geeft een omschrijving van het onderzoekend vermogen in het functioneren van de optometrist.

1. Bij de uitvoering van de beroepstaken
  - a. **Optometrische onderzoeken uitvoeren.** Bij de beroepstaken 'diagnose stellen' en 'voortgang monitoren' voert de optometrist optometrische onderzoeken uit. Hij beheerst de vaktechnische vaardigheden om deze specifieke onderzoeken uit te voeren.
  - b. **Verdiepend handelen bij elke beroepstaak.** Bij de uitvoering van elke beroepstaak is er sprake van verdiepend handelen, waarbij in wezen een verkleinde onderzoekszyclus wordt uitgevoerd. Afbeelding 1 illustreert dit.
  - c. Bij alles wat de optometrist doet gebruikt hij zijn **onderzoekende houding**. Hij beschouwt beschikbare bronnen, het eigen handelen en uitkomsten steeds kritisch en reflectief en stelt verdiepende vragen. Bijvoorbeeld of de methode die hij gebruikt klopt, of de meting betrouwbaar is of het antwoord dat hij krijgt correct is. Hierbij maakt hij gebruik van zijn vakkennis, klinisch redeneren en EBP.
2. De optometrist kan onder begeleiding meewerken aan een **praktijkgericht onderzoek**. Hij heeft de kennis en vaardigheden die nodig zijn om een praktijkgericht onderzoek uit te voeren.

Afbeelding 1: Verdiepend handelen bij methodische aanpak